

מקום אחיזתם הוא רק במקום הפגום אבל כשהקדושה על שלמותה אז נקרא (יהושע ו', א') ויריחו סוגרת ומסוגרת וגו' אין יוצא ואין בא. פירוש אין יוצא ממנה לבחינת הסטרא אחרא ח"ו ואין בא מהם ח"ו לאחוז בכנפי הקדושה... השערות ידוע שרומזים לבחינת הדינים, והחיצונים נאחזים בהם. שעל כן צריכין להיות מושלכים מאיש הישראלי בכל פעם ובפרט בערב שבת קודש שמוכנת אור קדושת שבת לבוא על האדם צריכין להשליך השערות ההם שלא יהנו החיצונים מהקדושה.

פרשת בהעלותך - סוד תגלחת הלויים

12. ויקרא (פרשת שמיי) פרק י פסוק ו
(ו) ויאמר משה אל אהרן ולאֵלֶעֶזֶר וְלֵאִיתָמָר בְּנֵי וְרֵאשִׁיכִם אֶל תִּפְרְעוּ וּבְגֵדֵיכֶם לֹא תִפְרְמוּ וְלֹא תִמְתּוּ וְעַל כָּל הַעֲדָה יִקְצַף וְאֶחֱיִיכֶם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל יִבְכוּ אֶת הַשְּׂרָפָה אֲשֶׁר שָׂרַף ה':

13. ריקאנטי ויקרא (פרשת שמיי) פרק י פסוק ב
ראשיכם אל תפרעו וגו' [שם ו] בעבור כי הכהנים הם ממדת החסד נאסר להם לעשות הפך מדרתם, דוגמא זה נצטוו לדורות, והפך זה נצטווה המצורע בגדיו יהיו פרומים וראשו יהיה פרוע [להלן יג, מה], כי רוח הטומאה שופעת עליו.

14. ספר הליוקטים לרבי משה דוד וואלי חלק א עמוד שצב
זה סוד שאין לגדל השערות, כדי שלא תהיה יניקה מהם אל החיצונים יותר מדי, ולכן האבל שמידת הדין מתוחה כנגדו, היא מגדל פרע שער ראשו. וזה סוד גם כן שאין לגדל הציפורניים

15. ספר הליוקטים לרבי משה דוד וואלי חלק ב עמוד תקנב
בענין המנהג שנוהגים שלא לגלח שערות הזקן בימי העומר, דע כי זהו מנהג שאין לו טעם ועיקר. כי העיקר הוא שלא לגלח את שערות הראש לפי שהם דינים, ואין לחתכם ולבטלם בימי הדין שהוא עת התפשטות הגבורות כידוע ואנחנו יודעים ששערות הזקן הם צינורות של חסד, לפי שהם מצד הפנים ושערות הראש הם צינורות של דין לפי שהם מצד האחור ואעפ"כ כיון דדשו בה רבים שלא לגלח את הזקן בימי העומר ובימי האבל, יש להפיס את דעתם ולתת טעם הגם שהוא אדרבא – כדי להמתיק את הדינים של גידולי פרע שער ראשם, בגידול שער זקנם שהוא הממתק את הדין.

16. אור החיים במדבר (פרשת חקת) פרק יט פסוק ב
וכבר המשלתי במקום אחר ענין זה לב' כלים שהיו אצל בעל הבית אחת מלאה דבש ואחת מלאה זבל ופינה אותם והוציאם לחוץ מהחדר אותה שהיתה מלאה דבש מתקבצים לה כל הזבובים והרמשים ואותה שהיתה מלאה זבל הגם שינסו לה קצת מהרמשים לא ישוה לשל דבש, כמו כן אדם מישראל שמת להיותו מלא קדושה המתוקה והעריבה בצאת הנפש ונתרוקן הגוף יתקבצו הקליפות לאין קץ שהם כוחות הטומאה התאבים תמיד להדבק בקדושה ליהנות מהערב

שער הנזיר והלויים

17. ספר הליוקטים לרבי משה דוד וואלי חלק א עמוד תכ
כבר ידוע שהזקן הוא הדרת פנים, וכן צריך שגם השערות יהיו הדרת הראש בלי ספק. כי לא נברא דבר אחד לבטלה, אלא שהוא טוב לגלחם, מפני שהם באחור במקום שליטתם ואחיזתם של הדינים, והחיצונים מתרבים ומתגברים מאד ביניקתם אם יניחום, ולכן הוא טוב לגלחם. מה שאין כן שערות הזקן, כי בהיותם מצד הפנים, אין אחיזה בהם אל החיצונים ולא יניקה כלל ועיקר. וללוי היה מצווה לגלח את השערות, לפי שהוא מן השמאל במקום שליטת הדינים ויניקתם ואם לא היה מגלחם היו מתרבים הדינים עליו הרבה מאד. וההפך אל הנזיר, שסודו במקום העליון שלא תגע בו יד החיצונים בשום פנים, ולכן למה ישחית הדרת ראשו ללא צורך, וזהו הטעם שהיה מצווה לגדלם, לפי שכבר היה מופרש ומובדל מכל מיני דינים שבעולם כל ימי נזרו ועדין נאה לדעת, למה היה צריך הנזיר לגלח את שער ראשו תכף ומיד ביום מלאת ימי נזרו. והטעם הוא, לפי שכל מי שהיה עומד בקדושה גדולה ויורד ממנה, החיצונים קופצים עליו לתאבון

18. במדבר (פרשת נשא) פרק ו פסוק ז
(ז) לָאֲבִיו וְלָאִמּוֹ וְלָאֲחֵיו וְלָאֲחֹתוֹ לֹא יִטְמָא לָהֶם בְּמַתָּם כִּי נָזַר אֶלְקִינוּ עַל רָאשׁוֹ:

1. במדבר (פרשת בהעלותך) פרק ח פסוק ה - ז
(ה) וַיִּדְבַר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ו) קַח אֶת הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְטַהַרְתָּ אֹתָם: (ז) וְזֶה תַעֲשֶׂה לָהֶם לְטַהַרְתָּם הַזֶּה עֲלֵיהֶם מִי חֲטָאת וְהַעֲבִירוּ תַעַר עַל כָּל בְּשָׂרָם וְכַבְּסוּ בְּגֵדֵיהֶם וְהִטְהַרוּ:

2. רש"י במדבר (פרשת בהעלותך) פרק ח פסוק ז
והעבירו תער - מצאתי בדברי רבי משה הדרשן, לפי שנתנו כפרה על הבכורות שעבדו עבודה זרה והיא קרויה זבחי מתים, והמצורע קרוי מת, הזקיקם תגלחת כמצורעים:

3. שפתי חכמים במדבר (פרשת בהעלותך) פרק ח פסוק ז אות ע
ואף על גב דבשאר עובדי עבודת אלילים לא הצריכם תגלחת אלו שאני שעובדי העגל נלקו בצרעת כמו שדרשו על פסוק כי פרוע הוא כי פרעה אהרן שלמדו גזירה שוה ממה שנאמר גבי מצורע ראשו יהיה פרוע:

4. ויקרא (פרשת מצורע) פרק יד פסוק ח
(ח) וְכַבֵּס הַמַּטְהַר אֶת בְּגָדָיו וְגִלַח אֶת כָּל שְׂעָרוֹ וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָהַר וְאַחַר יָבֹא אֶל הַמַּחֲנֶה וְיֵשֵׁב מִחוּץ לָאֹהֶל שְׁבַע יָמִים:

השיער במקורות

5. בראשית (פרשת תולדות) פרק כז פסוק יא
וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל רַבְּקָה אִמּוֹ הֵן עָשׂוּ אֹחֵי אִישׁ שְׂעָר וְאֶנְכִי אִישׁ חֶלֶק:

6. מלבי"ם בראשית (פרשת תולדות) פרק כז פסוק יא
ר"ל שכבר יפול הטעות בין דברים בלתי שוים אבל לא יפול טעות בין דברים המתנגדים, ... שעשו היה איש שער משונה מכל אדם כולו כאדרת שער, ויעקב איש חלק ג"כ משונה מכל אדם שאין לו שער כלל, וזה כשני הפכים שא"א בהם לטעות כלל:

7. במדבר (פרשת נשא) פרק ה פסוק יח
(יח) וְהֶעֱמִיד הַלֶּהֶן אֶת הָאֵשָׁה לִפְנֵי ה' וּפְרַע אֶת רֹאשׁ הָאֵשָׁה וְנָתַן עַל כַּפֶּיהָ אֶת מִנְחַת הַזֶּכֶרֶן מִנְחַת קְנָאת הוּא וּבִיד הַלֶּהֶן יִהְיֶה מִי הַמְרִים הַמְאָרְרִים:

רש"י
ופרע - סותר את קליעת שיערה כדי לבזותה, מכאן לבנות ישראל שגלוי הראש גנאי להן:

8. מדרש אגדה (בבב) במדבר (פרשת נשא) פרק ה פסוק יח
[יח] ופרע את ראש האשה. לפי שהיתה המקולקלת מקשטת ראשה לפני הנואף, לכך היה הכהן מבזה [אותה], שהיה מגלה ראשה:

9. במדבר (פרשת נשא) פרק ו פסוק ה
(ה) כָּל יְמֵי נְזָרוֹ תַעַר לֹא יַעֲבֹר עַל רָאשׁוֹ עַד מְלֵאת הַיָּמִם אֲשֶׁר יִזְרֶה לָּהּ קֹדֶשׁ יִהְיֶה גְדֹל פְּרַע שְׂעָר רָאשׁוֹ:

רש"י
(ה) קדוש יהיה - השער שלו, לגדל הפרע של שער ראשו:
10. במדבר (פרשת נשא) פרק ו פסוק יח
(יח) וְגִלַח הַנְּזִיר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶת רֹאשׁ נְזָרוֹ וְלָקַח אֶת שְׂעָר רָאשׁוֹ נְזָרוֹ וְנָתַן עַל הָאֵשׁ אֲשֶׁר תַּחַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים:

ענין השיער בפנימיות

11. באר מים חיים ויקרא פרשת אחרי מות
והוא על דרך מאמר חז"ל שאמרו (חולין י"ז ב) רב אחא בר יעקב בדק לה בחוט השערה וכו' כי הנה מודעת לכל משכיל אשר דרך הסטרא אחרא והחיצונים להאחז תמיד בהקדושה ולהיות נסרך ונגרר בה בכל מקום אשר יוכלו להשתתף שם. כי אין להם חיות כי אם ממעט הקדושה השוכן בתוכם בסוד הכתוב (תהלים ק"ג, ג"ט) ומלכותו בכל משלה. ועל כן מתאווים ורודפים תמיד להגרר אחרי הקדושה ולאחוז בה בכדי שינקו ממנה וזה חיותם ופרנסתם ורודפים אחר זה כאדם הרודף אחר פרנסתו על המחיה ועל הכלכלה. ואמנם בעת שהקדושה היא על שלמותה ומלואה ומאירה באורה לכל הצדדין בשוה לבל יחסר המזג ואין בה שום חסרון ודופי, אז נאמר בה (שיר השירים ד', ז') כלך יפה רעיתי ומום אין בך. שכל בחינת החיצונים והקליפות מסתלקין ונכנעין ובורחין מפני אורה ואי אפשר להם לאחוז בה כי

המקדש ועל הכהנים ועל כל עם הקהל שנאמר וכפר את מקדש הקדש וגו', ע"כ אגדה זו. והנה הודיענו שמו ומעשהו:

26. בית יוסף אורח חיים סימן לב

תניא הלכה למשה מסיני הוא שתפילין נכרכות בשער בהמה וחיה טהורים ... וכתוב בספר הזוהר פרשת בא (רלז:): ששער זה צריך שיראה חוץ לבתים והאריך בסוד הענין וכתב מאמר זה ה"ר מנחם מריקנט בסוף פרשת בא אל פרעה:

27. ריקאנטי שמות (פרשת בא) פרק יג פסוק ט

גם צריך אתה להתעורר על סוד שערות העגל הנכרכים בפרשיות, כי הוא סוד גדול מאוד. ומצוה להיותן מעגל נראין חוץ לבתים, להשלים אלינו מדת הדין ולעשות לה חלק בקדושתו, כמו שרמזנו בענין שער ראש חודש, כי צריך אדם לחלוק לה כבוד בענינים מפורסמים כמו שפעולותיהן גלויין, ולא להרהר אחר פעולותיה כי הכל בצדק ובדין.

28. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף עמוד ב

ואמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי: מותר להתגרות ברשעים בעולם הזה, שנאמר: עזבי תורה יהללו רשע ושמרי תורה יתגרו במ... איני? והאמר רבי יצחק: אם ראית רשע שהשעה משחקת לו אל תתגרה בו, שנאמר: יחילו דרכיו בכל עת; ולא עוד אלא שזוכה בדין, שנאמר: מרום משפטיך מנגדו, ולא עוד אלא שרואה בצריו, שנאמר: כל צורריו יפיח בהם! - לא קשיא: הא במילי דידיה, הא במילי דשמיא. ואיבעית אימא: הא והא במילי דשמיא, ולא קשיא: הא ברשע שהשעה משחקת לו, הא ברשע שאין השעה משחקת לו. ואיבעית אימא: הא והא ברשע שהשעה משחקת לו, ולא קשיא, הא בצדיק גמור, הא בצדיק שאינו גמור,

29. ערבי נחל בראשית ויצא דרוש ה

ונ"ל בדרך פשוטו, בהקדם כי הרשע שרוצה להרע לצדיק, אם הרשע יש לו אחיזה בטומאה במקום גבוה יותר הרבה ממה שהצדיק נאחז כנגדו בקדושה, אז יכול להרע לו, משא"כ כשאינו גבוה כ"כ הרבה יותר מהצדיק אז אינו יכול להרע לו, וזהו כוונת הש"ס אם ראית רשע שהשעה משחקת לו, ר"ל שנסבך כ"כ במדרגות גבוהות בטומאה עד שעי"ז השעה משחקת לו, ויש לו כל טוב, שבא לו ההשפעה מצד הטומאה הרבה מאד, כאשר יבואר מזה במקום אחר, כי כשלא הרבה להרשע כ"כ עד שיש תקוה שישבו עדיין, אז שולח הקדוש ברוך הוא לפעמים יסורין עליו אולי יתן אל לבו שישוב, משא"כ מי שהרשיע הרבה וכנס למדרגות גבוהות בטומאה ונסתבך בה כ"כ עד שבדרך הטבע לא ישוב, אז אין שולחין עליו יסורין כיון שלא ישוב, ואדרבה הטומאה מביאה לו כל טוב בעוה"ז, וזהו משלם לשונאיו על פניו להאבידו (דברים ז, י) ואז השעה משחקת לו, עד בוא עתו ויומו ונופל ולא יוסיף לקום, ממילא ברשע כזה הזהירו רז"ל להצדיק שלא יתגרה בו.

30. מכתב מאליהו חלק ה עמוד 176

יש עלייה בהדרגה - בחינת סולם מוצב ארצה, שמרמז לעלייה דרך דרגות הסולם, ויש קפיצה בבת אחת - בחינת "קונה עולמו בשעה אחת". בדרך ההדרגה, הרע מתמתק והולך עד שלבסוף הוא מתעלה על ידי הטוב. אבל הקופץ בבת אחת על ידי חוזק הרגש, עדיין רעתו בקרבו אשר סותרת את הרגשו. משום כך אמרו בגמרא שזה שקפץ למעלה ו"קנה עולמו בשעה אחת" - תולדות תוקף הכרתו וחוזק רוחו, אחר שהיה אדוק הרבה בעבירה - אין זה תיקון עבורו אלא אם כן מת תיכף.... דרך העלייה בהדרגה מתקנת גם את הרע עצמו ויוכל עמוד. כי בכל צעד וצעד הוא משתמש גם ברע עצמו לתקנו, והיינו גדקו של התהליך שקראו חז"ל "מתוך שלא לשמה בא לשמה", פירוש להשתמש בכל מדרגה במדרגה ההיא עצמה כדי להעלותה אל הסמוך לה וכן הלאה. וזהו עומק ענין של "שוחד לשטן"

19. תלמוד בבלי מסכת תענית דף יא עמוד א

רבי אלעזר הקפר ברבי אומר: מה תלמוד לומר וכפר עליו מאשר חטא על הנפש, וכי באיזה נפש חטא זה? אלא שציער עצמו מן היין, והלא דברים קל וחומר: ומה זה שלא ציער עצמו אלא מן היין נקרא חוטא, המצער עצמו מכל דבר ודבר - על אחת כמה וכמה. רבי אלעזר אומר: נקרא קדוש, שנאמר קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו. ומה זה שלא ציער עצמו אלא מדבר אחד נקרא קדוש, המצער עצמו מכל דבר - על אחת כמה וכמה. ולשמאל, הא איקרי קדוש! - ההוא אגידול פרע קאי...

20. חדושי אגדות [ספרי המהר"ל] מסכת סוטה דף י עמוד א

מה שתולה הדבר בראש, מפני כי הראש שם כחות הבלתי גופניות שראוי להם הקדושה, שכאשר הוא נבדל מן הגוף, הכחות הבלתי גופנית מקבלים קדושת אלקים וזהו קדושת הראש, ונאסר שער ראשו להשחית אותם, מפני שכל דבר קדוש אינו בעל הפסד ולכך אסור להשחית אותם. ושמשון היה מוכן למעלה זאת ביותר מכל אדם לקבל קדושה זאת,

21. תלמוד בבלי מסכת נדרים דף ט עמוד ב

אמר (רבי) שמעון הצדיק: מימי לא אכלתי אשם נזיר טמא אלא אחד; פעם אחת בא אדם אחד נזיר מן הדרום, וראיתיו שהוא יפה עינים וטוב רואי וקווצותיו סדורות לו תלתלים, אמרתי לו: בני, מה ראית להשחית את שערך זה הנאה? אמר לי: רועה הייתי לאבא בעירי, הלכתי למלאות מים מן המעיין ונסתכלתי בבבואה שלי, ופחז עלי יצרי ובקש לטורדני מן העולם, אמרתי לו: רשע! למה אתה מתגאה בעולם שאינו שלך, במי שהוא עתיד להיות רמה ותולעה? העבודה, שאגלחך לשמים! מיד עמדתי ונשקתיו על ראשו, אמרתי לו: בני, כמוך ירבו נזרי נזירות בישראל,

22. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף סא עמוד א

דרש רבי שמעון בן מנסיא: מאי דכתיב ויבן ה' את הצלע - מלמד שקלעה הקדוש ברוך הוא לחוה והביאה לאדם הראשון

23. בן יהודע ברכות סא ד"ה מלמד

דהיינו שנקלע שיערה מאיליו על פי מאמרו יתברך והנה צ"ל למאי אצטרך להיות קליעת שיערה בידי שמים והוי סגי שיתן הקב"ה בינה בוחה שהיא תקלע שיערה בידה כדי שתתגאה בכך ונראה לי בס"ד על פי מה שכתב רבנו האר"י שהזכר צריך לספר ראשו ויכון שהוא מעביר ומגלח כוחות הדינין כי שערות הראש רומזין לדינין תקיפין ורק ישייר הפאות כי אין ראוי להעביר כולם שהדינין הם צורך גבוה והעולם צריך להם וזה דוקא בזכר. אומנם הנקבה היא בחינת עשייה וכל אחיזת הדינין ושורשם הוא בה ואם נעבירם גם מראש הנקבה יתבטלו לגמרי ולכן האשה אינה מגלחת ראשה ואדרבה מגדלת שער ראשה כדי להשאיר שורש הדינין עכ"ד ומצאתי שהאשה צריכה לקלוע שיערה ולכוין בעת שקולעתו לעקור כוחות הדינין ולכפותם כי הקליעה היא כפיית השערות....

לתת שוחד לשטן....

24. תשובות והנהגות כרך ד סימן קצח

חסידיים ואנשי מעשה מיחידי סגולה מחמירים לעצמם שבכל אורך ורוחב הפאות נמנעים מלספר ולא תגע בו יד כפשוטו... ורק בסוף האוזן כשמגיעים לפאות זקן חותכים הפאות, והיינו **שלבדברי המקובלים והאריז"ל אין לערב פאת הראש עם פאת הזקן ומספרים הפאות בסוף האוזן שמשם הוא פאת הזקן.**

25. רמב"ן ויקרא (פרשת אחרי מות) פרק טז פסוק ח

ומפורש מזה בפרקי רבי אליעזר הגדול (פרק מו), לפיכך היו נותנין לו לסמאל שוחד ביום הכפורים שלא לבטל את קרבנם, שנאמר גורל אחד לה' וגורל אחד לעזאזל, גורלו של הקדוש ברוך הוא לקרבן עולה, וגורלו של עזאזל שיער החטאת וכל עונותיהם של ישראל עליו, שנאמר ונשא השעיר עליו. ראה סמאל שלא נמצא בהם חטא ביום הכפורים, אמר לפני הקדוש ברוך הוא, רבון כל העולמים יש לך עם אחד בארץ כמלאכי השרת שבשמים...מה מלאכי השרת נקיים מכל חטא כך הן ישראל נקיים מכל חטא ביום הכפורים. והקדוש ברוך הוא שומע עדותן של ישראל מן הקטיגור שלהם ומכפר על המזבח ועל

31. במדבר (פרשת בהעלותך) פרק יא פסוק יא - יז
(יא) ויאמר משה אל ה' למה הרעת לעבדך ולמה לא מציתי חן בעיניך
לשום את משה כל העם הזה עלי: ... (טז) ויאמר ה' אל משה אספה
לי שבעים איש מזקני ישראל אשר ידעת כי הם זקני העם ושטריו
ולקחת אתם אל אהל מועד והתיצבו שם עמך: (יז) וירדתי ודברתי
עמך שם ואצלתי מן הרוח אשר עליך ושמתני עליהם ונשאו אתך
במשה העם ולא תשא אתה לבדך:

32. בעל הטורים שמות (פרשת שמות) פרק ה פסוק כב
(כב) הרעתה. ג'. הכא למה הרעותה לעם הזה. ואידך למה הרעת
לעבדך (במדבר יא יא) כמו כן במשה, ובשניהם שגג. וכן עתה תראה
ב' [דסמיכי גבי משה, שנענש בזה הלשון. הכא (ו א) שאמר לו עתה
תראה ורמז לו שלא יכנס לארץ

33. חזקוני במדבר (פרשת בהעלותך) פרק יא פסוק יז
(יז) ואצלתי מן הרוח אשר עליך וכי לא היה לו להקב"ה רוח אחרת
לשבעים זקנים אם לא לקחה ממשה אלא כך אמר לו הקדוש ברוך
הוא אני אומר לך אתה תדון את עמי ונתתי לך חכמה לדונם ואת רוחי
נתתי עליך ואתה אמרת לא אוכל לבדי חיך ינתן להם מרוחך.

סיכום:

גילוח הלויים מכניס אותנו עמוק לסוגיית השיער ביהדות. סוגיית
השיער תופסת מקום רב בתורה והיא מחייבת אותנו להתבונן
התבוננות פנימית מה עניין השיער ומה מהותו. דרך הבנה זו נוכל
להבין מצוות רבות שקשורות בשיער.

